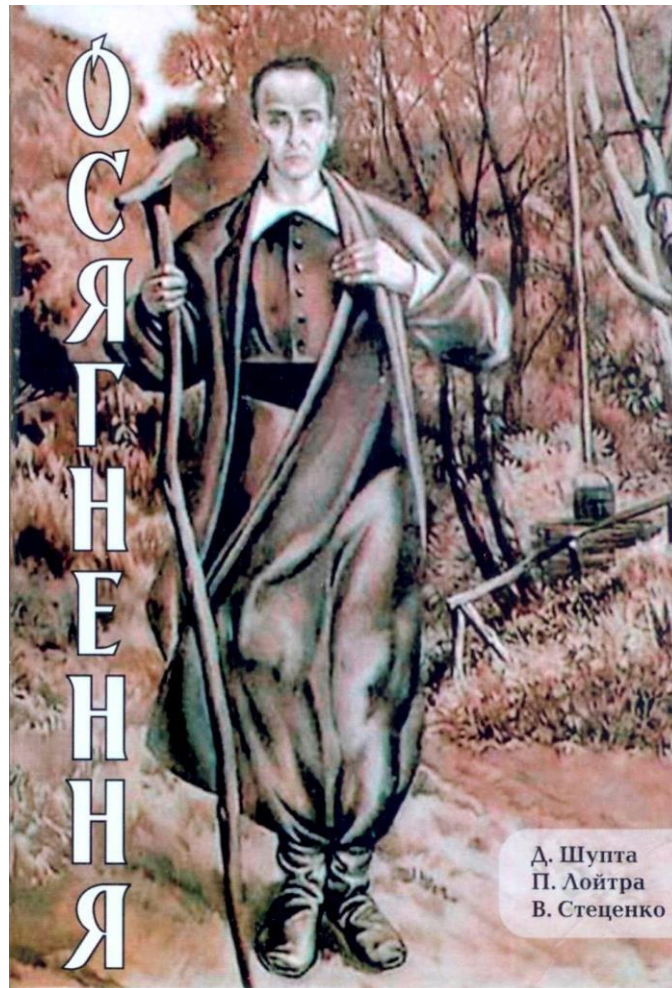

ЯК СЛОВО Й МУЗИКА ПЕРЕМАГАЮТЬ ЧАС

«... Я міряю часи Сковородою».
Д. Шупта

Книжка трьох авторів: поета Дмитра Шупти та двох композиторів – Володимира Стеценка і Петра Лойтри «Осягнення», подарована в літературно-меморіальний музей І.К. Карпенка-Карого і після перемоги чекає свого свята – презентації. Присвячена вона 300-літтю Українського Велета Духу Григорія Савича Сковороди, фоторепродукції портретів якого – скульптурного, графічного і живописного відкривають ошатну книгу обсягом 176 сторінок, видану чернівецьким «Букреком». Книжку одразу помітили: вона стала лауреаткою Міжнародної літературної премії імені Григорія Сковороди «Сад божественних пісень». Збірку з підзаголовком «Поезії та вокальні твори», видану на Буковині, підготували «в складчину» троє друзів: поет і перекладач з Одеси Дмитро Шупта, Петро Лойтра з Малої Виски на Кропивниччині та Володимир Стеценко з Полтавщини.

З Дмитром Шуптою познайомились ми ще в 2019 році, коли кропивницька болгарська община «Нашите хора» запросила друзів – поетів і

перекладачів з одеської болгарської общини в наше місто. Відтоді періодично звертаюся до поезії Д. Шупти, бо вони із моїм співавтором Петром Лойтрою мають у пісенному арсеналі більш як 200 творів.

Передмову до книги створив Сергій Дзюба з Чернігова, який теж співпрацює з піснярем і виконавцем П. Лойтрою. Тож «осягнення» вийшло й географічно цікавим, бо об'єднало північ, південь, центр і захід України. Як же оцінює цей творчо-географічний двожанровий симбіоз С. Дзюба – відомий письменник, журналіст, публіцист, перекладач і громадський діяч, який створив і дієво очолює Міжнародну літературно-мистецьку Академію України (до речі, може, в ювілейний рік присвоїти їй ім'я Г. Сковороди?).

Підтримую головну думку назви його передмови: «Нескінченний шлях осягнення». С. Дзюба паралельно осягає і образ та значення творчості героя – Г. Сковороди, і образ творця цього образу – поета Дмитра Шупти, людини, у біографії якої були репресії, пригноблення творчості, реабілітація козацького руху. Сентенцію книги передмовник вважає «продовженням безкінечної розмови Людини зі Світом в тоні, заданому Сковородою». Він бачить схожість автора та героя і радіє «чарівній владі містифікації мистецтва, яка є одним з небагатьох способів подолати час».

С. Дзюба відзначає глибинну суть роботи поета Д. Шупти. Він «постійно беручи участь у “Сковородинівських читаннях”, започаткованих Міжнародним Центром Сковородинознавства... видрукував свої доповіді в наукових збірниках, що набули відповідного резонансу, адже дослідник звернув увагу науковців на той факт, що Сковорода не тільки читав “Велес-Книгу”, а й був її першим перекладачем». С. Дзюба також підкреслює особливу роль непідвладного часу феномена земляцтва, яке стало головним «імпульсом Сковородинівського Світу Дмитра Шупти».

Щодо музичної частини книги, передмовник наголошує, що майбутнє злиття слова й музики почалось чи не три десятиліття тому, коли в дев'яності роки з'явилась поема Д. Шупти «Осягнення» і вокальний цикл В. Стеценка. А згодом цей союз митців розширив і скріпив третій співавтор – Петро Лойтра (його авторський вечір з успіхом пройшов у музеї за 4 місяці до початку війни). Передмовник професійно (адже й він – композитор-пісняр) дає оцінку тематиці й жанру VIII розділу книги, який вмістив вокальні твори. Вживаючи цікавий неологізм – «правдодатність», нагадує нам, читачам, про високу перспективу – відчутти «себе громадянином Всесвіту Культури», як Григорій Сковорода.

... Пишу це під періодичне завивання сирен тривоги і ведучи з творчими друзями перемовини про гідне відзначення ювілею Г. Сковороди в літмузеї, до якого З. Андреяшевська, продовжуючи літературно-музейний проект, вишиє його портрет із знайденим у Т. Шевченка текстом: «...та й куплю / паперу аркуш. І зроблю / маленьку книжечку. Хрестами / і візерунками з квітками / кругом листочки обведу. / Та й списую Сковороду» (А. О. Козачковському).

А «списувати» було що і Шевченкові, і нам.

У частині I «Сповідую Сковороду» у 22-х сонетах повно афоризмів: «Майбутнє, котре Всесвіт потрясе»; «Сковороду сприймаєм не інакше, / Як Лицаря Священної Борні»; «Запалений ним негасимий племінь / В свої серця вбираємо і ми».

Як пророче-передбачливо поєднав часи Д. Шупта: «Край, сходжений Сковородою, тримав і плуга, й вірну зброю». Те саме маємо й сьогодні в Україні.

Частина II «Сковородинівські діброви» пророчить гарну ідею – висадити від Харкова до Львова сквородинівські діброви – із жолудів з дуба, «з яким дружив Сковорода».

Частина III «Шлях істини» – це поетичні роздуми про самопізнання, про великих однодумців Сковороди, які були пророками для своїх народів, – Шевченка, болгар Кирила і Мефодія, Радищева, грузина Давида Тура, грека Софокла...

Як поетичний дайджест-конспект наукових досліджень Д. Шупти читаємо IV «Кам'яна могила» і V частини «Сковорода над Велес-Книгою» – глибоке занурення в українську історію, написане архаїчною мовою (на жаль, без пояснення забутих нами слів).

Вияскравлює поет і окремі епізоди біографії генія: створення бібліотеки в Києво-Могилянці, роботу Сковороди в маєтку Донець-Захаржевських, захоплення древнім язичництвом. І як за читанням «Велес-Книги» («Доцькової Книги», яка була вивезена в Бельгію) Сковорода дійшов такого висновку:

*Пора вже знати, хто кому братусь,
На кому і за що яка провина,
Й затямити – була на світі Русь,
Колиска всіх народів – Україна!*

Тут же – цікаві спогади про дитинство генія і думки про безмежний Всесвіт української мови.

VI частина «Князь Світла» (так називає поет Сковороду) – це поезії про мандри філософа Україною, в яких поет Шупта перевтілюється в мандрівника і видає монологи від імені Сковороди. І звучать вони правдиво-переконливо: «Болем проорані меридіани / І паралелі на вічній землі».

VII частина «Під калиною Харсік» – мінімальна, але приводить нас до витоків і їх першоджерел – до села Харсіки, де народився Сковорода, від імені якого й подається забута правда про місце народження (факт, науково доведений свого часу німецьким ученим-славістом Е. Вінтером).

У частині VIII «Вокальні цикли» вражає різнобарв'я поетичних тем, які два композитори втілили в музику. Тут кожен твір – новина. Вони давно мали б звучати на провідних сценах України, особливо – в рік ювілею Г. Сковороди.

P.S. Коли статтю було закінчено, прийшла болюча звістка: у Харківській області в селі Сковородинівка ракетним ударом російських варварів було знищено Національний музей ім. Григорія Сковороди. Будівля

зведена ще у XVIII столітті. Філософ і поет провів там останні роки життя і був похований.

*Антоніна Корінь, науковиця
літературно-меморіального музею
І.К. Карпенка-Карого
міста Кропивницького*

Опубліковано:
газета «Народне слово»,
№ 16 від 02.06.2022